

HE 58/2020 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 ja 8 luvun sekä työttömyysturvalain 2 a luvun 13 §:n ja 11 luvun väliaikaisesta muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain ja työttömyysturvalain väliaikaista muuttamista.

Starttirahan enimmäiskesto pidennettäisiin 12 kuukaudesta 18 kuukauteen. Muutoksen tavoitteena on turvata starttirahaa saavien yrittäjien mahdollisuutta yritystoiminnan käynnistämiseen ja vakiinnuttamiseen COVID-19-pandemian aiheuttamasta tilapäisestä toimintaedellytysten heikkenemisestä huolimatta.

Työnhakijan ensimmäinen haastattelu järjestettäisiin vain silloin, kun työ- ja elinkeinotoimisto pitää haastattelun järjestämistä tarkoituksenmukaisena. Työ- ja elinkeinotoimiston tulisi pyrkiä järjestämään myöhemmät määräaikaishaastattelut kolmen kuukauden välein. Nykyisin määräaikaishaastattelujen järjestämiseen kolmen kuukauden välein ei liity työ- ja elinkeinotoimiston harkintaa.

Työnhaun voimassaolo ei päättyisi sen vuoksi, että työnhakija ei ole vastannut verkkopalvelussa palvelutarpeen arvioimiseen liittyviin kysymyksiin tai laatinut luonnosta työllistymissuunnitelmaksi. Työnhaun jatkuminen vaikuttaa myös oikeuteen saada työttömyysetuutta.

Työnhakijat eivät menettäisi oikeuttaan työttömyysetuuteen myöskään työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman toteuttamisen laiminlyönnin takia. Työnhakijalla olisi oikeus keskeyttää työllistymistä tukeva palvelu työttömyysetuutta menettämättä COVID-19-pandemiasta johtuvasta perustellusta syystä.

Työnhakijalla olisi oikeus työttömyysetuuteen työttömyysturvalaissa tarkoitettujen lyhytkestoisten opintojen estämättä, vaikka opintojen kesto koskeva kuuden kuukauden enimmäisaika ylittyisi. Edellytyksenä olisi, että opintojen pitkittyminen johtuu COVID-19-pandemiasta.

Muutoksilla tuettaisiin työ- ja elinkeinotoimistojen tarkoituksenmukaista toimintaa ja turvattaisiin työttömien työnhakijoiden oikeutta työttömyysetuuteen.

Esitys liittyy valtion vuoden 2020 III lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Työnhakijan haastattelun järjestämistä ja työnhaun voimassaoloa koskevat muutokset olisivat voimassa 30.6.2020 asti, työttömyysturvaseuraamuksia koskevat muutokset 31.7.2020 asti ja työnhakijan lyhytkestoisia opintoja koskeva muutos 31.12.2020 asti. Starttirahan enimmäiskesto koskeva muutos olisi voimassa 30.6.2021 asti.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	4
2 Nykytila ja sen arviointi.....	5
2.1 Starttiraha	5
2.2 Työnhakijan haastattelut	5
2.3 Työnhaun käynnistäminen verkkopalvelussa ja työnhaun voimassaolo.....	5
2.4 Työnhakijan lyhytkestoiset opinnot	6
2.5 Työllistymissuunnitelman toteuttamisen laiminlyönti	6
2.6 Työllistymistä tukevan palvelun keskeyttäminen	7
3 Tavoitteet.....	7
4 Ehdotukset.....	7
4.1 Starttirahan enimmäiskesto	7
4.2 Työnhakijan haastattelut	8
4.3 Työnhaun käynnistäminen verkkopalvelussa ja työnhaun voimassaolo.....	9
4.4 Työnhakijan lyhytkestoiset opinnot	9
4.5 Työllistymissuunnitelman toteuttamisen laiminlyönti	10
4.6 Työllistymistä tukevan palvelun keskeyttäminen	10
5 Pääasialliset vaikutukset	10
5.1 Starttirahan enimmäiskesto	11
5.2 Työnhakijan haastattelut	12
5.3 Työnhaun käynnistäminen verkkopalvelussa ja työnhaun voimassaolo.....	13
5.4 Työnhakijan lyhytkestoiset opinnot	14
5.5 Työllistymissuunnitelman toteuttamisen laiminlyönti	14
5.6 Työllistymistä tukevan palvelun keskeyttäminen	14
6 Voimaantulo	14
7 Toimeenpano ja seuranta	15
8 Suhde talousarvioesitykseen.....	15
9 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	15
LAKIEHDOTUKSET	18
Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 ja 8 luvun väliaikaisesta muuttamisesta.....	18
Laki työttömyysturvalain 2 a luvun 13 §:n ja 11 luvun väliaikaisesta muuttamisesta.....	20
LIITE	22
RINNAKKAISTEKSTIT	22
Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 ja 8 luvun väliaikaisesta muuttamisesta.....	22
Laki työttömyysturvalain 2 a luvun 13 §:n ja 11 luvun väliaikaisesta muuttamisesta.....	24

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Maaailman terveysjärjestö WHO julisti uuden koronaviruksen aiheuttaman COVID-19 - tartuntatauti-epidemian pandemiaksi 11.3.2020. Valtioneuvosto totesi 16.3.2020 yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa Suomen olevan poikkeusoloissa koronavirustilanteen vuoksi. Hallitus linjasi lisätoimenpiteistä, joiden tarkoituksena on hidastaa koronavirustartuntojen leviämistä sekä suojella riskiryhmiä. Linjausten mukaan muun muassa julkiset kokoontumiset rajoitetaan kymmeneen henkilöön ja suositellaan välttämään tarpeetonta oileilua yleisillä paikoilla. Linjaukset ovat voimassa 13.5.2020 asti.

Hallitus antoi 24.3.2020 eduskunnalle esityksen laiksi majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta (HE 25/2020 vp). Koronaviruksen leviämisen estämiseksi ravintolat, kahvilat ja anniskelupaikat suljetaan asiakkailta. Ulosmyyntiä eli ruoan tai juoman myymistä muualla nautittavaksi ei rajoitettaisi. Muutokset ovat voimassa 31.5.2020 asti. Hyväksyessään ravintolatoimintaa koskevan lainmuutoksen eduskunta edellytti (EV 14/2020 vp), että hallitus viipymättä ryhtyy toimiin, joilla tarvittaessa tuetaan ravintolayrittäjien toimeentuloa poikkeustilan ja sen purkamisen aikana.

Poikkeusolojen johdosta yritysten toimintamahdollisuudet ovat merkittävästi vähentyneet. Koronavirusepidemia ja sen rajoittamistoimet sekä kansalaisten kokemana pelko tautia kohtaan vähentävät merkittävästi taloudellista toimintaa yhteiskunnassa. Tällä on merkittävä vaikutus yritystoimintaan, kun yrityksillä ei ole asiakkaita. Koronavirus tarttuu ihmisestä toiseen pääasiallisesti pisaratartuntana lähikontaktissa. Poikkeusoloista johtuvat rajoitukset ja suositukset sekä kansalaisten pelko sairastumisesta vaikuttavat erityisesti niiden yrittäjien yritystoimintaan, joiden toimialaan kuuluu lähikontakti asiakkaiden kanssa sekä esimerkiksi yleisötilaisuuksien järjestäminen ja niihin liittyvä muu työskentely.

Hallitus ilmoitti 20.3.2020 päättämistään ensi vaiheen toimenpiteistä, joilla turvataan ihmisten toimeentulo ja yritysten maksuvalmius koronaviruksen aiheuttamassa vaikeassa tilanteessa. Hallitus päätti helpottaa yrittäjien pääsyä työttömyysturvan piiriin. Hallitus antoi 2.4.2020 eduskunnalle esityksen laiksi yrittäjien työttömyysturva-oikeuden väliaikaisesta järjestämisestä (HE 35/2020 vp). Työmarkkinatukea voidaan maksaa päätoimisesti yrittäjänä työllistyneelle henkilölle, jonka päätoiminen työskentely yrityksessä katsotaan päättyneen ja päättymisen syynä on hyvin laajalle levinnyt vakava tartuntatauti. Lisäksi henkilön päätoimisen työskentelyn voidaan tietyn edellytyksin katsoa päättyneen, jos yritystoiminnasta saatava tulo on vähentynyt, ja tulon vähentyminen johtuu hyvin laajalle levinneestä vakavasta tartuntataudista. Muutos on väliaikainen ja sitä sovelletaan työmarkkinatukeen, jota maksetaan ajalta 16.3. – 30.6.2020.

Hallitus hyväksyi 16.4.2020 julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun valtioneuvoston asetuksen 18 §:n väliaikaisen muutoksen, jonka mukaan starttirahaa saavalle yrittäjälle voidaan maksaa starttirahaa myös sellaisilta päiviltä, joina yrittäjä ei koronavirusepidemiasta johtuen voi työskennellä yrityksessään. Starttirahaa saavien yrittäjien toimeentulo koronavirusepidemian aikana turvataan siten työttömyysturvan sijasta starttirahalla, vaikka yrittäjä ei voisi tilapäisesti harjoittaa toimintaa tai yrityksessä tehtävän työn määrä olisi vähentynyt. Muutos on voimassa 30.6.2020 asti yhdenmukaisesti edellä tarkoitettujen työttömyysturvalain muutoksen kanssa. Asetusta sovelletaan 16.3. – 30.6. väliseltä ajalta maksettavaan starttirahaan.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä. Esityksen kiireellisyyden vuoksi esityksestä ei ole järjestetty lausuntokierrosta.

Esitys on laadittu kiireellisesti valtioneuvoston päätöksellä todettujen valmiuslain (1552/2011) 3 §:n 3 ja 5 kohdassa tarkoitettujen poikkeusolojen vallitessa turvaamaan väliaikaisesti starttirahaa saavien yrittäjien toimeentuloa koronavirusepidemian aiheuttaman äkillisen ja yllättävän kysynnän heikkenemisen vuoksi, turvaamaan työnhakijan oikeutta työttömyysetuuteen sekä tukemaan työ- ja elinkeinotoimistojen resurssien tarkoituksenmukaista kohdentamista pandemia-aikana. Varsinaista lausuntokierrosta ei ole ollut poikkeuksellisten olosuhteiden vaatiman nopean valmistelun vuoksi mahdollista järjestää. Säädösvalmistelun kuulemisohjeen mukaan säädösehdotuksesta voidaan jättää kirjalliset lausunnot pyytämättä vain perustellusta syystä. Käsillä olevia olosuhteita on pidettävä niin poikkeuksellisinä, että lausuntokierroksesta poikkeamiselle on olemassa perustellut syyt.

Sosiaali- ja terveysministeriölle, Suomen Yrittäjille, Suomen Uusyrityskeskukset SUK ry:lle, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskukselle (KEHA-keskus) sekä Uudenmaan, Pirkanmaan ja Varsinais-Suomen työ- ja elinkeinotoimistoille varattiin kuitenkin epävirallisesti mahdollisuus kommentoida starttirahan enimmäiskeston pidentämistä koskenutta esitysluonnosta. Ehdotettua muutosta pidettiin hyvänä.

Muita julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) väliaikaisia muutoksia ja työttömyysturvalain (1290/2002) väliaikaisia muutoksia valmisteltiin erikseen ja niitä koskeneesta esitysluonnoksesta pyydettiin epävirallisesti kommentteja sosiaali- ja terveysministeriöltä, keskeisiltä työelämän järjestöiltä, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta, KEHA-keskukselta sekä Uudenmaan ja Kainuun työ- ja elinkeinotoimistoilta. Esitetyjä muutoksia pidettiin pääosin perusteltuina. Seuraavassa on kerrottu keskeisimmistä kommentteista.

Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimisto kiinnitti kommentteissaan huomiota muun muassa työttömyysturvalain muutosten takautuvasta soveltamisesta aiheutuvaan työmäärään. Esitystä valmisteltaessa on katsottu, ettei tätä voida kuitenkaan täysin välttää, kun tavoitteena on turvata työttömien mahdollisuus saada työttömyysetuutta.

Työnhakijan lyhytkestoisten opintojen osalta kommentteissa katsottiin, että muutosten tulisi koskea myös 16.3.2020 ja sen jälkeen aloitettuja opintoja. Toisaalta esitettiin, että muutoksia sovellettaisiin vain 30.6.2020 asti. Kommentteja ei ole tältä osin otettu huomioon, koska COVID-19-pandemian aikana opinnot aloittanut henkilö on voinut arvioida, kuinka nopeasti opinnot voi suorittaa. Opintoja koskevan muutoksen voimassaolon rajoittaminen taas ei välttämättä mahdollistaisi opintojen suorittamista loppuun.

Esityksessä ehdotetaan, että työnhakija voisi keskeyttää työllistymistä tukevan palvelun perustellusta pandemiaan liittyvästä syystä. Vastaavaa säännöstä esitettiin palvelusta kieltäytymiseen. Tätä ei ole toteutettu, koska työ- ja elinkeinotoimiston tulisi pandemian aikana ottaa huomioon työnhakijan mahdollisuus osallistua palveluun jo palvelua tarjottaessa.

Lisäksi kommentteissa oli ehdotuksia työttömyysetuudella tuetun työnhakijan omaehtoisen opiskelun ja yrittäjien työttömyysturvan väliaikaisista muutoksista. Nämä olisivat olleet uusia, erillistä valmistelua edellyttäviä muutoksia, eikä niitä sen vuoksi ole otettu huomioon.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Starttiraha

Työ- ja elinkeinotoimisto voi myöntää starttirahaa henkilöasiakkaalle, joka aloittaa työttömyysturvalaissa tarkoitettua päätoimisen yritystoiminnan. Starttirahan tarkoituksena on turvata yrittäjän toimeentuloa yritystoiminnan käynnistämisen- ja vakiinnuttamisvaiheessa. Starttirahaa voidaan myöntää enintään 12 kuukauden ajalle päätoimisen yritystoiminnan aloittamisesta lukien.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia ja valtioneuvoston asetusta koskevan työ- ja elinkeinoministeriön soveltamisohjeen mukaan starttirahapäätös tehdään jaksoittain. Ensimmäisen jakson pituus on pääsääntöisesti kuusi kuukautta. Jos starttirahalla yrittäjäksi ryhtynyt hakee starttirahalle jatkoa, työ- ja elinkeinotoimisto arvioi jatkorahoituksen tarpeen ottaen huomioon muun muassa, onko yritystoiminta käynnistynyt aiemman jakson aikana suunnitellusti suhteessa liiketoimintasuunnitelmaan ja turvaako yritystoiminnasta saatu tuotto jo riittävästi yrittäjän toimeentuloa. Jatko myönnetään enintään kuuden kuukauden pituisena.

COVID-19-pandemia vaikuttaa taloudelliseen toimintaan ja saattaa hidastaa ja vaikeuttaa yrittäjien mahdollisuuksia käynnistää ja vakiinnuttaa yritystoiminta alun perin suunnitellulla tavalla ja aikataululla. Yritystoiminnan saaminen kannattavaksi ja yrittäjän toimeentuloa varten maksettavan tuen tarve voi pandemiasta johtuen kestää kauemmin kuin normaalisti. Koska starttiraha-aika kuluu myös ajalla, jolloin toimintaedellytykset ovat yrittäjistä riippumattomista syistä heikentyneet, niillä starttirahan turvin aloittaneilla yrittäjillä, jotka eivät voi harjoittaa toimintaansa päätoimisesti poikkeusolojen takia, on heikommat edellytykset vakiinnuttaa toiminta starttirahakauden aikana kuin normaalitilanteessa.

2.2 Työnhakijan haastattelut

Työ- ja elinkeinoviranomaisen tulee järjestää työnhakijalle ensimmäinen haastattelu kahden viikon kuluessa työnhaun alkamisesta, jollei se työnhakijan tilanne huomioon ottaen ole ilmeisen tarpeeton. Lisäksi työnhakijalle tulee varata tilaisuus myöhempisiin haastatteluihin määräajoin hänen palvelutarpeensa mukaisesti. Jos työnhakija on työtön, haastattelu tulee aina järjestää työttömyyden jatkuttua yhdenjaksoisesti kolmen kuukauden ajan ja sen jälkeen aina kolmen kuukauden yhdenjaksoisen työttömyyden jälkeen.

Lomautettujen ja muiden työttömien määrä on kasvanut COVID-19-pandemian takia voimakkaasti ja työ- ja elinkeinotoimistot ovat joutuneet järjestämään tehtäviensä hoitamista uudelleen. Lomautettujen ja muiden työttömäksi jäävien ja työnhakijaksi ilmoittautuvien henkilöiden kohdalla työ- ja elinkeinotoimistojen keskeinen tehtävä on huolehtia työnhaun voimassaolon alkamisesta ja työttömyysetuuden maksamisen niin sanottujen työvoimapolitiittisten edellytysten ratkaisemisesta.

Huolimatta tehtävien uudelleen järjestämisestä sekä muun muassa lomautettujen ja yrittäjien työttömyysturva-oikeutta koskevista muutoksista (hallituksen esitykset 27 ja 35/2020 vp), työ- ja elinkeinotoimistojen käytettävissä olevat resurssit eivät riitä kaikkien toimistoille kuuluvien tehtävien hoitamiseen.

2.3 Työnhaun käynnistäminen verkkopalvelussa ja työnhaun voimassaolo

Työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimistoon ilmoittaudutaan pääosin verkkopalvelun kautta. Verkkopalvelu ohjaa työnhakijaksi ilmoittautuvaa henkilöä antamaan määräajassa riittävät

tiedot palvelutarpeen arvioimista varten sekä laatimaan luonnoksen työllistymissuunnitelmaksi. Jos työnhakija ei toteuta verkkopalvelussa edellytetyjä toimia määräajassa, työnhaun voimassaolo päättyy. Työnhaun voimassaolon päätyminen päättää myös henkilön oikeuden työttömyysetuuteen.

COVID-19-pandemian aikana työnhakijaksi ilmoittautuu verkossa suuri määrä henkilöitä, joilla ei ole aiempaa kokemusta verkkopalvelun käyttämisestä. Vaikka verkkopalvelussa ilmoitetaan mahdollisimman selkeästi henkilöltä vaadittavista toimituksista, niiden määräajoista ja määräaikaisten noudattamatta jättämisestä, työnhaun voimassaolo päättyy pandemia-aikana joskus myös työnhakijan erehdyttyä siitä, mitä häneltä edellytetään. Työ- ja elinkeinotoimistoilla ei vallitsevassa tilanteessa ole myöskään tavanomaisia mahdollisuuksia opastaa ja neuvoa verkkopalvelun käytössä resurssien rajallisuuden takia.

2.4 Työnhakijan lyhytkestoiset opinnot

Koska työttömyysetuutta ei ole tarkoitettu päätoimisen opiskelun aikaisen toimeentulon turvaamiseen, päätoimiset opinnot estävät lähtökohtaisesti työttömyysetuuden saamisen. Työnhakijoilla on kuitenkin tietyin edellytyksin mahdollisuus opiskella lyhytkestoisia opintoja työttömyysetuutta menettämättä.

Päätoiminen opiskelu työttömyysetuutta menettämättä on mahdollista, jos työnhakija on täyttänyt 25 vuotta ja opintojen muodostama kokonaisuus kestää yhdenjaksoisesti tai jaksotettuna enintään kuusi kuukautta. Lisäksi edellytetään, että opinnot antavat ammatillisia valmiuksia tai tukevat yritystoimintaa.

Jos työnhakija on opiskellut samoja päätoimisia opintoja aiemmin, edellä kuvattua työttömyysetuuden maksamisen mahdollistavaa työttömyysturvalain säännöstä sovelletaan lähtökohtaisesti vain silloin, kun opintojen todisteellisesta keskeytyksestä on vähintään yksi vuosi. Lisäksi säännöksen soveltaminen uudelleen edellyttää sitä, että henkilö on opintojen päättämisen jälkeen täyttänyt työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon ja työttömyyspäivärahan enimmäisaika on alkanut alusta.

COVID-19-pandemian aikana työnhakija ei välttämättä voi suorittaa opintojaan opintojen enimmäisaikaa koskevan kuuden kuukauden kuluessa. Opintojen pitkittyminen voi johtaa työttömyysturva-oikeuden menettämiseen tai opintojen keskeyttämiseen.

2.5 Työllistymissuunnitelman toteuttamisen laiminlyönti

Työnhakija on velvollinen toteuttamaan työllistymissuunnitelmaa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa (eli monialaista työllistymissuunnitelmaa, kotoutumissuunnitelmaa tai aktiivisuussuunnitelmaa) työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä. Laiminlyönti voi johtaa 60 päivää kestävästä korvauksettoman määräajan asettamiseen.

Jos työnhakija on alle 25 vuotta eikä hän ole suorittanut ammatillisia valmiuksia antavaa tutkintoa, suunnitelmassa on voitu sopia toimista, jotka korvaavat koulutusta vailla olevia nuoria koskevaa velvollisuutta hakea vähintään kahta syksyllä alkavaa opiskelupaikkaa. Näissä tilanteissa suunnitelman toteuttamatta jättäminen ilman pätevää syytä johtaa työttömyysetuuden menettämiseen toistaiseksi.

Suunnitelmassa on aina mainittu, mihin määräaikaan mennessä työnhakijan on ilmoitettava suunnitelmansa toteuttamisesta. Ilmoitukset tehdään käytännössä verkkopalvelussa tai

puhelimitse. Erityisesti kotoutuja-asiakkailta yhteydenotto puhelimitse tai kehoitus tulla työ- ja elinkeinotoimistoon vähentää väärinymmärryksiä.

Jos työnhakija laiminlyö ilmoittaa suunnitelmansa toteuttamisesta, työ- ja elinkeinohallinnon verkkopalvelu lähettää hänelle automaattisesti asiaa koskevan selvityspyynnön. Lisäksi työttömyysetuuden maksajalle ilmoitetaan siitä, että työ- ja elinkeinotoimisto selvittää asiaa. Työttömyysetuuden maksaja voi keskeyttää etuuden maksatuksen asian selvittämisen ajaksi.

Suunnitelman toteuttamisesta raportoimiseen liittyy riski siitä, että suunnitelman toteuttamatta jättämisestä ilmoittanut työnhakija joutuu työ- ja elinkeinotoimistojen ruuhkautumisen takia pandemia-aikana odottamaan asiansa ratkaisemista, vaikka sinänsä voi olla ilmeistä, että hakijalla olisi ollut pätevä syy menettelyynsä.

2.6 Työllistymistä tukevan palvelun keskeyttäminen

Kieltäytyminen työttömyysturvalaissa määritellyistä työllistymistä edistävästä palveluista ja eräistä muista työvoimaviranomaisen järjestämistä palveluista ilman pätevää syytä johtaa 60 päivän korvauksettoman määräajan asettamiseen. Korvaukseton määräaika asetetaan myös silloin, kun työnhakija keskeyttää palveluun osallistumisen ilman pätevää syytä tai joutuu omasta syystä keskeyttämään palvelun.

Työ- ja elinkeinotoimistot ovat COVID-19-pandemian alettua kehittäneet tapoja järjestää työllistymistä tukevia palveluja esimerkiksi verkossa. Silloin kun palvelu voidaan järjestää turvallisesti ja pandemiaan liittyvien rajoitusten estämättä, on tarkoituksenmukaista, että työnhakija voidaan työ- ja elinkeinotoimiston harkinnan mukaan ohjata palveluun työttömyysetuuden menettämisen uhalla.

Yksittäistapauksissa työnhakijan tilanteeseen voi liittyä seikkoja, joiden perusteella työnhakijalla tulisi olla mahdollisuus keskeyttää palvelu pandemian perusteella työttömyysturva-oikeutta menettämättä.

3 Tavoitteet

COVID-19-pandemian seuraukset ovat monilla toimialoilla heikentäneet merkittävästi yrittäjien toimintamahdollisuuksia. Starttirahan enimmäiskeston pidentämisen tavoitteena on turvata starttirahalla yritystoiminnan aloittaneiden yrittäjien mahdollisuuksia yritystoiminnan käynnistämiseen ja vakiinnuttamiseen pandemian aiheuttamasta toimintaedellytysten tilapäisestä heikkenemisestä huolimatta.

Työnhakijan haastattelun järjestämistä koskevien muutosten tavoitteena on tukea työ- ja elinkeinotoimistojen resurssien tarkoituksenmukaista kohdentamista sekä työmarkkinoiden toimivuuden, että työnhakijoiden työttömyysturva-oikeuden näkökulmasta. Työnhaun voimassaoloa ja työttömyysturvalakia koskevien muutosten tavoitteena on varmistaa työnhakijan oikeus työttömyysetuuteen.

4 Ehdotukset

4.1 Starttirahan enimmäiskesto

Starttirahan enimmäiskesto pidennettäisiin väliaikaisesti kuudella kuukaudella. Starttirahaa voitaisiin siten myöntää yhteensä enintään 18 kuukauden ajalle.

Starttiraha myönnettäisiin nykyistä vastaavasti enintään kuuden kuukauden jaksoissa. Starttirahakausi ei siten jatkuisi automaattisesti, vaan yrittäjän tulisi hakea starttirahan jatkoa työ- ja elinkeinotoimistolta. Työ- ja elinkeinotoimisto harkitsisi starttirahan jatkon tarpeellisuuden ottaen huomioon COVID-19-pandemian vaikutuksen yritystoimintaan. Pandemian voidaan katsoa vaikuttavan erityisesti sellaisiin yrittäjiin, joiden toiminta pandemiaan liittyvien rajoitusten vuoksi on keskeytynyt tai toimintaa on normaalia vähemmän esimerkiksi asiakkaiden vähyden vuoksi. Harkinnassa tulisi ottaa huomioon myös muun muassa se, että yritystoiminnalla arvioidaan olevan kannattavan liiketoiminnan edellytykset pandemian laantuessa ja että yrittäjän toimeentulo on edelleen riippuvainen starttirahasta. Starttirahakauden pidentämistä voidaan pitää perusteltuna, jos toiminnan haasteet ovat johtuneet suoraan tai välillisesti pandemiaan liittyvistä rajoitteista eivätkä sinällään kannattavan liiketoiminnan edellytysten puuttumisesta.

Mahdollisuus pidennettyyn starttirahakauteen koskisi niitä, joiden starttirahajakso on meneillään ehdotetun lain voimaan tullessa. Väliaikainen enimmäiskeston pidennys katsotaan tarkoituksenmukaiseksi ulottaa myös niihin, jotka aloittavat yritystoiminnan starttirahalla pandemian aikana, koska talouden elpymisen ja toimintaedellytysten palautuminen kestävät todennäköisesti jonkin aikaa pandemiaan liittyvien rajoitusten purkamisen jälkeen ja saattavat siten vaikuttaa myös poikkeusolojen aikana aloittaneiden yrittäjien toimintaedellytyksiin. Erityisesti näiden yrittäjien kohdalla tulisi arvioitavaksi viimeistä kuuden kuukauden jatkopäätöstä tehtäessä, häiriintykö koronavirustilanteen aikana aloitettu yritystoiminta enemmän tai pidempikestoisesti kuin starttirahaa alun perin myönnettäessä arvioitiin, jolloin starttirahan myöntäminen pidempikestoisena olisi perusteltua.

Muutos olisi väliaikainen ja se olisi voimassa 30.6.2021 asti.

4.2 Työnhakijan haastattelut

Työnhakijalle järjestettäisiin ensimmäinen haastattelu kahden viikon kuluessa työhaun alkamisesta vain silloin, kun se työ- ja elinkeinotoimiston arvion mukaan on tarkoituksenmukaista. Tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa otettaisiin huomioon ainakin työnhakijan tilanne sekä työ- ja elinkeinotoimiston resurssit.

Myös työ- ja elinkeinotoimiston toimialueen työmarkkinatilanne tulisi mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon esimerkiksi siten, että työnhakijan haastattelu järjestettäisiin niille hakijoille, jotka työkokemuksensa ja koulutuksensa puolesta voisivat työskennellä työvoimapulasta kärsivillä aloilla. Työ- ja elinkeinotoimistolla olisi muutoinkin mahdollisuus kohdentaa haastatteluja mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

COVID-19-pandemian ja siihen liittyvien lomautusten mahdollisesti pitkittyessä työ- ja elinkeinotoimiston tulisi pyrkiä järjestämään lomautettuna tai muuten työttömänä oleville työnhakijoille haastattelu kolmen kuukauden välein. Pandemia- ja työttömyystilanteen kehittymistä ei kuitenkaan voida täysin ennakoida ja tilanne voi olla erilainen eri työ- ja elinkeinotoimistoissa. Tästä syystä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa ei säädettäisi työ- ja elinkeinotoimiston ehdottomasta velvollisuudesta järjestää työttömän työnhakijan haastattelu kolmen kuukauden välein. Arvioitaessa mahdollisuutta järjestää näitä haastatteluja voitaisiin tilanteen niin vaatiessa ottaa huomioon samoja seikkoja kuin niin sanottuja alkuhaastatteluja järjestettäessä.

Työllistymissuunnitelma laaditaan tai sitä tarkistetaan työnhakijan haastattelussa. Tästä syystä haastattelujen merkittävä väheneminen vaikuttaisi myös laadittavien suunnitelmien määrään ja ennen muutoksen voimaantuloa laadittujen suunnitelmien ajantasaisuuteen.

Muutos olisi väliaikainen ja se olisi voimassa 30.6.2020 asti. Tänä aikana työ- ja elinkeinotoimistojen ruuhkautumisen odotetaan tasaantuvan. Tarvittaessa tilannetta arvioidaan uudelleen.

4.3 Työhaun käynnistäminen verkkopalvelussa ja työhaun voimassaolo

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia muutettaisiin siten, että verkkopalvelussa työhaun käynnistämiseen liittyvien toimien yhteydessä edellytettävään palvelutarpeen arvioimiseksi tarpeellisten tietojen antamisen ja työllistymissuunnitelmaluonnoksen laatimisen laiminlyönti ei johtaisi työhaun voimassaolon päättymiseen.

Verkkopalvelun muuttaminen nopeasti siten, että henkilön työhaun ei päättyisi palvelutarpeen arviointiin tai työllistymissuunnitelman laatimiseen liittyvien toimien laiminlyönnin takia, ei ole mahdollista. Ehdotettu väliaikainen lainmuutos mahdollistaisi sen, että työhaun voitaisiin manuaalisesti palauttaa tarvittaessa takautuvasti voimaan. Tämä voi olla tarpeen esimerkiksi lomautettujen ja yrittäjien kohdalla, koska heillä ei välttämättä ole aiempaa kokemusta työhakijaksi ilmoittautumisesta.

Työ- ja elinkeinotoimistolla ei ole keinoa selvittää niitä henkilöitä, joiden työhaun ja oikeus työttömyysetuuteen tulisi palauttaa siirtymäsäännöksessä tarkoitettulla tavalla voimaan takautuvasti ennen lain voimaantuloa. Tästä syystä säännöksen takautuva soveltaminen edellyttäisi henkilön pyyntöä. Henkilön omaan pyyntöön rinnastettaisiin esimerkiksi työ- ja elinkeinotoimiston muun asian yhteydessä tekemä havainto työhaun voimassaolon palauttamistarpeesta, asiaa koskeva muutoksenhaku sekä työttömyysetuuden maksajan pyyntö.

Muutos olisi väliaikainen ja se olisi voimassa 30.6.2020 asti. Tänä aikana työ- ja elinkeinotoimistojen ruuhkautumisen odotetaan tasaantuvan. Tarvittaessa tilannetta arvioidaan uudelleen.

Säännöstä sovellettaisiin takautuvasti 16.3.2020 ja sen jälkeen verkkopalvelun kautta käynnistettyyn työhaun.

4.4 Työnhakijan lyhytkestoiset opinnot

Jotta työnhakijan ei tarvitse keskeyttää opintojaan, työttömyysturvalakia muutettaisiin väliaikaisesti siten, että työnhakijan oikeus työttömyysetuuteen jatkuu työttömyysturvalaissa tarkoitettujen lyhytkestoisten opintojen estämättä, vaikka opinnot viivästyisivät COVID-19-pandemian takia. Työ- ja elinkeinotoimisto voisi ratkaista asian työnhakijan oman ilmoituksen perusteella. Oppilaitoksen selvitystä opintojen viivästymisen syystä tulisi pyytää vain yksittäistapauksessa, jossa selvityksen pyytämiseen on perusteltu syy.

Muutos olisi väliaikainen ja se olisi voimassa 31.12.2020 asti. Työnhakijalla olisi oikeus työttömyysetuuteen työttömyysturvalain 2 luvun 10 a §:ssä tarkoitettujen lyhytkestoisten opintojen estämättä 16.3. – 31.12.2020 välisenä aikana, vaikka opintojen kesto pitkeytyisi yli kuuteen kuukauteen. Muutos olisi voimassa vuoden loppuun, jotta työnhakijalla olisi tosiasialliset mahdollisuudet opintojen loppuun saattamiseen sen jälkeen, kun oppilaitosten toiminta ja opintojen järjestämisen tavat vakiintuvat.

Muutos koskisi vain viimeistään 15.3.2020 aloitettuja opintoja. Rajaus johtuu siitä, että tämän jälkeen oppilaitoksilla ja opintonsa aloittaneilla työnhakijoilla on ollut mahdollisuus arvioida pandemian vaikutusta opintojen kesto.

4.5 Työllistymissuunnitelman toteuttamisen laiminlyönti

Työllistymissuunnitelmien toteuttamisen automaattinen seuranta verkkopalvelussa on keskeytetty. Lisäksi työnhakijoiden työttömyysturva- ja oikeuden jatkuminen varmistettaisiin sillä, että työttömyysturvalain säännöstä, joka koskee työttömyysetuuden menettämistä työllistymissuunnitelman toteuttamatta jättämisen perusteella, ei sovellettaisi.

Muutos olisi väliaikainen ja se olisi voimassa 31.7.2020 asti. Muutosta sovellettaisiin tilanteissa, joissa työnhakijan olisi tullut toteuttaa suunnitelmassa sovittu toimi 16.3.2020 tai sen jälkeen. Muutoksen voimassaoloaika olisi yhdenmukainen lomautettuja koskevan työttömyysturvalain 11 luvun 4 b §:n kanssa.

4.6 Työllistymistä tukevan palvelun keskeyttäminen

Työttömyysturvalaissa säädettäisiin, että työnhakijalla on pätevä syy keskeyttää palvelu myös COVID-19-pandemiasta johtuvasta perustellusta syystä.

Perustellulla syyllä tarkoitettaisiin esimerkiksi tilannetta, jossa työnhakija joutuu hoitamaan kotona alle 10-vuotiasta lasta tai muuta hänestä riippuvaista läheistä eikä hoito ole muulla tavoin kohtuudella järjestettävissä. Myöskään terveydenhuoltoviranomaisten ohjeita noudattava työnhakija ei menettäisi oikeuttaan työttömyysetuuteen. Sen sijaan esimerkiksi pelkkää haluttomuutta osallistua palveluun ei pidettäisi säännöksessä tarkoitettuna perustelluna syynä.

Palvelun turvallisuuteen ja esimerkiksi lähikontaktien välttämiseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota jo palvelua järjestettäessä ja ohjattaessa työnhakijoita palveluun. Palveluihin osallistumisen velvoittavuutta tulisi tarkastella työttömyysturva-asiana vain silloin, kun palveluun osallistumatta jääminen johtuu yksittäiseen työnhakijaan liittyvistä seikoista, joita ei ole voitu ottaa huomioon palveluun ohjattaessa.

Muutos olisi väliaikainen ja se olisi voimassa 31.7.2020 asti. Muutosta sovellettaisiin tilanteissa, joissa työnhakija on keskeyttänyt palvelun 16.3.2020 tai sen jälkeen. Muutoksen voimassaoloaika olisi yhdenmukainen lomautettuja koskevan työttömyysturvalain 11 luvun 4 b §:n kanssa.

5 Pääasialliset vaikutukset

Mikäli kaikki esitetyn starttirahan enimmäiskestoja koskevan muutoksen soveltamisalaan arviolta kuuluvat starttirahayrittäjät, joiden arvioidaan muutoin saavan starttirahaa 12 kuukautta, saisivat starttirahaa 18 kuukautta, lisäisi muutos starttirahaan käytetyn määrärahan määrää arviolta noin 10 miljoonalla eurolla.

Muilla esitetyillä muutoksilla ei arvioida olevan muita kuin vähäisiä työttömyysturvamenoja lisääviä vaikutuksia. Lisäksi samalla työttömien tarve hakea toimeentulotukea voi kuitenkin vähentyä.

Merkittävin riski työttömyysturvamenojen kasvusta liittyy arvion mukaan työhaun voimassaoloa koskevaan muutokseen, joka voi lisätä menoja verrattuna tilanteeseen, jossa muutosta ei tehtäisi. Menojen lisäystä ei voida arvioida euromääräisesti, koska se riippuu siitä, kuinka hyvin työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimistoon ilmoittautuvat työttömät noudattavat heille annettuja ohjeita, ja jos työhaun voimassaolo päättyy, kuinka nopeasti henkilö käynnistää työhaun uudelleen. Oletettavasti suurin osa työnhakijoista toimii ohjeiden mukaisesti ja sen vuoksi kustannusvaikutusten arvioidaan tältäkin osin olevan vähäisiä.

Työnhakijaan kohdistuvat vaikutukset ovat hakijan työttömyysturva-oikeutta turvaavia ja selkeyttäviä. Työ- ja elinkeinotoimistojen osalta muutokset mahdollistaisivat työnhakijan palveluprosessin mahdollisimman tarkoituksenmukaisen järjestämisen.

Työttömyyskassojen ja Kansaneläkelaitoksen työmäärä voi kasvaa, jos työ- ja elinkeinotoimistot korjaavat jo annettuja työnhakijan työttömyysturva-oikeutta koskevia työvoimapolitiittisia lausuntoja takautuvasti. Toisaalta lausuntojen takautuva korjaaminen voi vähentää muutoksenhausta aiheutuvaa hallinnollista työtä.

5.1 Starttirahan enimmäiskesto

Työnvälitystilaston mukaan helmikuun 2020 lopussa starttirahaa sai 3 844 eri henkilöä. Määrän arvioidaan olevan noin 200 henkilöä alhaisempi lain voimaantullessa johtuen siitä, että starttirahalla aloitetaan COVID-19-pandemian aikana normaalia vähemmän yritystoimintaa. Vuonna 2019 kuukaudessa starttirahalla aloitti keskimäärin noin 470 uutta yrittäjää yritystoiminnan. Pandemian alkamisen jälkeen myönnettyjen starttirahapäätösten määrä on laskenut arviolta noin 30 prosenttia. Ehdotetun voimassaoloajan mukaisesti muutos vaikuttaisi niihin starttirahayrittäjiin, jotka saavat starttirahaa lain voimaan tullessa sekä niihin, jotka aloittavat yritystoiminnan starttirahalla lain voimaantulon jälkeen kesäkuun 2020 loppuun mennessä. Arviolta määräaikainen lainsäädäntö vaikuttaisi noin 700 uuteen starttirahalla aloittavaan yrittäjään. Vuonna 2019 päättyneistä starttirahakausista noin 54 prosenttia oli kestoltaan yli puoli vuoden mittaisia. Koska starttiraha yleensä myönnetään puolen vuoden jaksoissa, todennäköisesti noin puolet starttirahalla yritystoiminnan aloittavista saa starttirahaa nykyisen enimmäiskeston eli 12 kuukauden ajan.

Mikäli kaikki esitetyn muutoksen soveltamisalaan arviolta kuuluvat starttirahayrittäjät, joiden arvioidaan muutoin saavan starttirahaa 12 kuukautta, saisivat starttirahaa 18 kuukautta, lisäksi muutos starttirahaan käytetyn määrärahan määrää arviolta noin 10 miljoonalla eurolla. On mahdollista, että starttirahayrittäjien joukossa on myös sellaisia yrittäjiä, joiden liiketoimintaan pandemia ei vaikuta, mikä huomioitaisiin arvioitaessa starttirahan jatkopäätöksen tarkoituksenmukaisuutta. Joidenkin kohdalla starttirahan jatko voidaan myöntää kuutta kuukautta lyhyemmäksi ajaksi. Näin ollen starttirahaan käytettävän määrärahan kasvu olisi arviolta vähemmän kuin enimmäismääräksi arvioitu 10 miljoonaa euroa. Kokonaisuutena ehdotetulla muutoksella ei arvioida olevan merkittäviä julkisia menoja kasvattavia vaikutuksia, koska starttirahan väliaikaisen enimmäiskeston hyödyntäminen perustuisi työ- ja elinkeinotoimiston tekemään harkintaan ja arvioinnissa otettaisiin huomioon yritystoiminnan häiriintyminen koronaviruspandemiasta johtuen.

Starttirahaa rahoitetaan kolmelta eri valtion talousarvion määrärahamomentilta riippuen starttirahaa saavan henkilön tilanteesta yritystoiminnan alkaessa. Mikäli henkilö siirtyy starttirahalle ansiopäivärahalta, starttiraha rahoitetaan momentilta 33.20.50 Valtionosuus työttömyysetuuksien ansioturvasta ja vuorottelukorvauksesta (arviomääräraha). Edellä mainitun momentin osuus starttirahan maksatuksista oli vuonna 2019 noin 18 prosenttia. Mikäli henkilö siirtyy starttirahalle peruspäivärahalta tai työmarkkinatuelta, starttiraha rahoitetaan momentilta 33.20.52 Valtionosuus työttömyysetuuksien perusturvasta (arviomääräraha). Edellä mainitun momentin osuus starttirahan maksatuksista oli vuonna 2019 noin 26 prosenttia. Mikäli henkilö ei ole työtön siirtyessään starttirahalle, starttiraha rahoitetaan momentilta 32.30.51 Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2v). Edellä mainitun työllisyysmäärärahamomentin osuus starttirahan maksatuksista oli vuonna 2019 noin 56 prosenttia. Määrärahan käytön lisäyksen odotetaan jakautuvan edellä mainituille momenteille suurin piirtein samassa suhteessa kuin viime vuoden toteutunut käyttö.

Vuoden 2020 valtion kolmanteen lisätalousarvioesitykseen on tarkoitus ehdottaa lisättäväksi 1,8 miljoonaa euroa momentille 33.20.50 ja 2,7 miljoonaa euroa momentille 33.20.52 muutoksen myötä tehtävien lisäjaksojen rahoittamiseen. Työllisyysmäärärahoihin ei ehdoteta lisäystä, koska muutos voidaan rahoittaa olemassa olevia määrärahoja kohdentamalla.

Ehdotettu starttirahan enimmäiskesto koskeva muutos lisää jonkin verran työ- ja elinkeinotoimistojen hallinnollista työtä, koska jatkohakemuksia starttirahajaksoihin tehtäisiin jonkin verran aiempaa enemmän. Jos jatkohakemuksia tehtäisiin kaikille lain voimaan tullessa käynnissä oleville starttirahajaksoille sekä lain voimaantulon ja 30.6.2020 välisenä aikana aloitetuille starttirahajaksoille (arviolta noin 4 350 kappaletta), työmäärä lisääntyisi työ- ja elinkeinotoimistoissa muutaman henkilötyövuoden verran. Työmäärä jakaantuisi kuitenkin eri työ- ja elinkeinotoimistoihin ja lisäys ajoittuisi suurimmilta osin poikkeusolojen päättymisen jälkeiseen aikaan, jolloin välitön kriisistä seuraava työttömien määrän kasvun aiheuttama ruuhkautuminen on oletettavasti ehtinyt jossain määrin purkautumaan.

Starttirahajaksojen pidentäminen lisäisi jonkun verran myös KEHA-keskuksen työtä. Kuuden kuukauden pidennys starttirahajaksoon aiheuttaa KEHA-keskukselle kuusi maksatushakemusta lisää yhtä starttirahayrittäjää kohden. Jos starttirahaa myönnettäisiin ehdotetun muutoksen perusteella noin 4 350 starttirahan saajalle kuusi kuukautta pidemmäksi ajaksi, lisäisi muutos maksatushakemusten määrää noin 26 000 kappaletta. Tämä tarkoittaisi noin neljää henkilötyövuotta vastaavan työmäärän lisäystä, mikä voidaan toteuttaa jo myönnettyjen toimintamenojen puitteissa. Lisäksi voidaan olettaa, että myös maksatuksen valvontaa ja takaisinperintään liittyvät toimet lisääntyisivät jonkin verran.

Mahdollisuus saada starttirahaa pidempään voi lisätä yrittäjien mahdollisuuksia jatkaa yritystoimintaa tilapäisistä vaikeuksista huolimatta ja näin työllistää itsensä. Muutoksen myötä yrittäjä voi keskittyä yritystoiminnan pitkäjänteisempään kehittämiseen koronakriisin aikana, kun mahdollisuus toimeentulon turvaan on pidempikestoisempi. Muutos kohdistuisi erityisesti niihin starttirahayrittäjiin, jotka ovat aloittaneet yritystoiminnan joko hyvin lyhyen aikaa ennen pandemian alkamista tai pandemiasta aiheutuneiden poikkeusolojen aikana.

Vuonna 2019 keskimäärin vuoden aikana starttirahalla työllistyneistä yrittäjistä noin 53 prosenttia oli naisia. Yleisimmissä starttirahayrittäjien ammateissa miesvaltaisia aloja ovat erilaiset rakentamiseen ja korjaukseen liittyvät ammatit ja yleisimpiä naisvaltaisia aloja ovat erilaiset palvelualan ja terveydenhuollon ammatit. Koska kriisi on iskenyt erityisesti palvelualan yrityksiin, voi ehdotetulla muutoksella olla tosiasiallisesti enemmän vaikutusta naisiin kuin miehiin.

5.2 Työnhakijan haastattelut

Työnhakijan haastattelujen vähentäminen vaikuttaisi työ- ja elinkeinotoimistolla olevien työnhakijaa koskevien tietojen tarkkuuteen ja ajantasaisuuteen. Tämä voi johtaa työnvälityksen vaikeutumiseen.

Työnvälityksen vaikeutumisen merkitystä työmarkkinoille ei voida arvioida luotettavasti, koska lomautetuilla ja muilla työttömillä on myös itse mahdollisuus hakea COVID-19-pandemiasta huolimatta avoimina olevia työpaikkoja ja työnantajat voivat olla suoraan yhteydessä esimerkiksi entisiin työntekijöihinsä työvoimaa tarvitessaan.

Työ- ja elinkeinotoimistolla ei haastattelujen määrän vähentyessä välttämättä ole ajantasaisia tietoja myöskään työnhakijan tilanteen muuttumisesta. Tästä syystä esimerkiksi lomautetut

voivat näkyä tilastollisessa työttömien määrässä jonkin aikaa myös sen jälkeen, kun he ovat palanneet työhönsä.

Työnhakijan haastattelujen vähentäminen vaikuttaa myös työllistymissuunnitelmien laatimiseen. Jos työnhakija ei saavu työllistymissuunnitelman laatimis- tai tarkistamistilaisuuteen eikä hänellä ole pätevää syytä saapumatta jäämiseen, hänelle asetetaan nykyisin vähintään 15 päivää kestävä korvaukseton määräaika. Jos työnhakija kieltäytyy ilman pätevää syytä suunnitelman laatimisesta tai tarkistamisesta, korvaukseton määräaika on kestoltaan vähintään 30 päivää.

Koska haastattelut järjestetään ja työllistymissuunnitelmat laaditaan COVID-19-pandemian aikana lähtökohtaisesti esimerkiksi puhelimitse, haastatteluja koskevalla muutoksella ei arvioida olevan juurikaan merkitystä mainittujen korvauksettomien määräaikojen asettamiseen. Tämä johtuu siitä, että työttömyysturvalain mukaan työnhakijalle ei tavallisestikaan voida asettaa korvauksetonta määräaika suunnitelman laatimistilaisuuteen saapumatta jäämisen tai suunnitelman laatimisesta kieltäytymisen takia sen perusteella, että häntä ei ole tavoitettu puhelimitse.

5.3 Työnhaun käynnistäminen verkkopalvelussa ja työnhaun voimassaolo

Työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämän seurannan (<https://tem.fi/koronaviruksen-vaikutukset-tyollisyystilanteeseen>) mukaan 16.3. - 14.4.2020 välisenä aikana työ- ja elinkeinotoimistoissa alkoi arviolta noin 134 000 uutta lomautukseen perustunutta työttömyysjaksoa. Lisäksi muita työttömyysjaksoja alkoi arviolta noin 17 000. Luvuissa ei ole huomioitu osa-aikaisia lomautuksia.

Työttömien työnhakijoiden määrän odotetaan jatkavan kasvua poikkeusolojen aikana, mutta alkavien työnhakujaksojen määrää ei ole mahdollista arvioida tarkasti. Työ- ja elinkeinotoimistojen tiedossa oli 14.4.2020 mennessä COVID-19-pandemiasta johtuvien, yhteensä noin 410 000 henkilöä koskevien yhteistoimintaneuvottelujen alkaminen. Kaikki yhteistoimintaneuvottelujen piirissä olevat henkilöt eivät välttämättä ilmoittaudu työnhakijoiksi. Toisaalta esimerkiksi alle 20 työntekijää työllistävien työnantajien tekevät lomautukset eivät ole ennakolta työ- ja elinkeinotoimistojen tiedossa.

Sitä ei voida luotettavasti arvioida, kuinka monen työnhakijan kohdalla työnhaun voimassaolo päättyy työnhakijan verkkopalvelun käyttöä koskevan erehdyksen tai muun vastaavan syyn takia. Esitetty muutos varmistaisi, että työnhakija ei menettäisi oikeuttaan työttömyysetuuteen työnhakijaksi ilmoittautumisen yhteydessä tapahtuneen erehdyksen vuoksi. Henkilölle ilmoitetaan työnhaun voimassaolon päättymisestä sekä verkkopalvelussa, että kirjeitse. Työnhaun uudelleen käynnistäminen voi kuitenkin tapahtua viiveellä, eikä henkilöllä ole oikeutta työttömyysetuuteen ajalta, jona työnhaku ei ollut voimassa.

Jos kaikki työnhakijat noudattaisivat huolellisesti verkkopalvelussa annettavia ohjeita, esitetty muutos ei aiheuttaisi lainkaan kustannuksia, koska työnhaku olisi voimassa katkoksetta. Käytännössä työnhakijoille kuitenkin tapahtuu verkkopalveluasioinnissa erehdyksestä tai vastaavasta syystä johtuvia laiminlyöntejä. Tästä syystä esitetty muutos kasvattaa julkiselle taloudelle aiheutuvia työttömyysturvamenoja verrattuna tilanteeseen, jossa lainsäädäntöä ei muutettaisi. Menojen kasvu on kuitenkin sattumanvaraista ja riippuu täysin siitä, kuinka hyvin työnhakijaksi ilmoittautuvat henkilöt noudattavat verkkopalvelussa saamaansa ohjeistusta.

Työ- ja elinkeinotoimistoille aiheutuisi lisätyötä työnhaun voimassaolon ja verkkopalvelun tuottaman työvoimapoliittisen lausunnon manuaalisesta korjaamisesta. Tämän lisätyön

arvioidaan kuitenkin olevan huomattavasti vähäisempi kuin työ, joka aiheutuisi, jos suuri määrä työnhakuja päättyisi ja asiaa jouduttaisiin myöhemmin selvittämään työ- ja elinkeinotoimistossa, työttömyyskassassa tai Kansaneläkelaitoksella sekä muutoksenhakuelimissä.

5.4 Työnhakijan lyhytkestoiset opinnot

Työ- ja elinkeinotoimistot antoivat vuonna 2019 noin 1 500 työnhakijan oikeudesta työttömyysetuuteen työvoimapolitiittisen lausunnon, jonka mukaan hakijan lyhytkestoiset opinnot eivät olleet esteenä työttömyysetuuden saamiselle työttömyysturvalain 2 luvun 10 a §:ssä tarkoitetulla tavalla. Lausunnot koskivat tammi – maalikuussa 2019 alkaneita opintoja.

Työnhakijan lyhytkestoisia opintoja koskevan väliaikaisen muutoksen ei arvioida aiheuttavan työttömyysturvamenojen kasvua. Tämä johtuu siitä, että työllisyystilanteen oletettavasti parantuessa COVID-19-pandemian jälkeen työnhakijoilla on opinnoista huolimatta muun muassa velvollisuus hakea ja olla valmis ottamaan vastaan tarjottua työtä työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä. Lisäksi loppuun saatetut opinnot voivat tukea työnhakijan myöhempää työllistymistä.

5.5 Työllistymissuunnitelman toteuttamisen laiminlyönti

Erityisesti ennen COVID-19-pandemian alkamista laadittuihin työllistymissuunnitelmiin voi sisältyä sovittuja toimia, joita työnhakijoilla ei enää ole tosiasiallista mahdollisuutta toteuttaa. Lisäksi on oletettavaa, ettei työ- ja elinkeinotoimistoilla ole pandemian aikana mahdollisuutta laatia työnhakijoiden kanssa seikkaperäisiä suunnitelmia.

Työttömyysturva-oikeutta koskeva muutos vaikuttaa ainoastaan työllistymissuunnitelmien ja sitä korvaavien suunnitelmien velvoittavuuteen. Jos työnhakijan kanssa on laadittu suunnitelma, jonka toteuttaminen on mahdollista pandemiasta huolimatta, mikään ei estä työnhakijaa toteuttamasta suunnitelmaa.

Pääosa työ- ja elinkeinotoimistojen järjestämistä työllistymistä tukevista palveluista sekä osallistuminen kuntouttavaan työtoimintaan velvoittavat työnhakijaa työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä, vaikka osallistumisesta palveluun ei olisi sovittu suunnitelmassa.

Edellä mainituilla perusteilla muutoksen vaikutukset arvioidaan vähäisiksi.

5.6 Työllistymistä tukevan palvelun keskeyttäminen

Säännöksellä ohjattaisiin työ- ja elinkeinotoimistojen soveltamiskäytäntöä. Koska palveluun osallistumisen turvallisuus ja työnhakijan tosiasialliset mahdollisuudet osallistua palveluun tulisi ottaa huomioon jo palvelua järjestettäessä, muutoksen merkitys arvioidaan vähäiseksi.

6 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Starttirahan enimmäiskestoa koskeva muutos olisi voimassa 30.6.2021 asti. Lakia sovellettaisiin niihin päätöksiin, jotka tehtäisiin lain voimassa ollessa. Koska laki olisi voimassa kesäkuun loppuun 2021 asti, käytännössä mahdollisuus pidempään starttirahaan koskisi niitä starttirahan saajia, joiden starttirahajakso on meneillään lain voimaan tullessa sekä niitä, joiden

starttirahakausi alkaa ennen kesäkuun 2020 loppua. Tällöin kolmas starttirahajakso tulisi myönnettäväksi ennen kesäkuun 2021 loppua.

Haastattelujen järjestämistä ja verkkopalvelussa käynnistetyn työnhaun voimassaoloa koskevat muutokset olisivat voimassa 30.6.2020 asti. Säännöstä, joka koskee verkkopalvelussa käynnistetyn työnhaun voimassaoloa, sovellettaisiin takautuvasti 16.3.2020 alkaen.

Työllistymissuunnitelman toteuttamisen laiminlyöntiä ja työllistymistä tukevan palvelun keskeyttämistä koskevat työttömyysturvalain muutokset olisivat voimassa 31.7.2020 asti. Työnhakijan lyhytkestoisia opintoja koskeva työttömyysturvalain 11 luvun 4 d § olisi voimassa 31.12.2020 asti.

Hallitus pitää esitetyn muutoksen kiireellistä voimaantuloa tärkeänä COVID-19-pandemiasta yrittäjille aiheutuvien yritystoiminnan kielteisten vaikutusten ja yrittäjien toimeentulon turvaamisen vuoksi. Kiireellinen voimaantulo on lisäksi tärkeää erityisesti esitettyjen työnhakijoiden toimeentuloon vaikuttavien työttömyysturvalain muutosten takia.

7 Toimeenpano ja seuranta

Hallitus seuraa COVID-19-pandemiaa sekä sen vaikutuksia yritystoiminnan harjoittamisen edellytyksiin, työ- ja elinkeinotoimistojen toimintaan ja työnhakijoiden toimeentuloon. Hallitus varautuu tarvittaessa esittämään eduskunnalle väliaikaiseksi tarkoitettujen muutosten voimassa olon jatkamista.

8 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy valtion vuoden 2020 III lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

9 Suhde perustuslakiin ja säätämjärjestys

Esitystä arvioitaessa valtiosääntöoikeudellisesti merkityksellisiä ovat perustuslain 18 §:ssä säädetty julkisen vallan velvollisuus edistää työllisyyttä ja 19 §:ssä säädetty oikeus sosiaaliturvaan. Esityksellä on lisäksi starttirahan enimmäiskesto ja työnhakijan lyhytkestoisia opintoja koskevien ehdotusten osalta liittymä perustuslaissa turvatuista perusoikeuksista yhdenvertaisuuteen.

Perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Säännös ilmaisee vaatimuksen oikeudellisesta yhdenvertaisuudesta ja tosiasiallisesta tasa-arvosta. Siihen sisältyy mielivallan kieltä ja vaatimus samanlaisesta kohtelusta samanlaisissa tapauksissa (HE 309/1993 vp, s. 42). Yhdenvertaisuussäännös kohdistuu myös lainsäätäjään. Lailla ei voida mielivaltaisesti asettaa ihmisiä tai ihmisryhmiä toisia edullisempaan tai epäedullisempaan asemaan.

Yhdenvertaisuussäännös ei edellytä kaikkien ihmisten kaikissa suhteissa samanlaista kohtelua, elleivät asiaan vaikuttavat olosuhteet ole samanlaisia. Yhdenvertaisuusnäkökohdilla on merkitystä sekä myönnettäessä lailla etuja ja oikeuksia, että asetettaessa heille velvollisuuksia. Toisaalta lainsäädännölle on ominaista, että se kohtelee tietyn hyväksyttävän yhteiskunnallisen intressin vuoksi ihmisiä eri tavoin edistääkseen muun muassa tosiasiallista tasa-arvoa (HE 309/1993 vp, s. 42–43, ks. myös PeVL 31/2014 vp, s. 3/I). Perustuslakivaliokunnan käytännössä on vakiintuneesti korostettu, ettei yhdenvertaisuusperiaatteesta voi johtua tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrittäessä kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan

HE 58/2020 vp

sääntelyyn (ks. esim. PeVL 28/2009 vp, s. 2/II, PeVL 21/2007 vp, s 2/I, PeVL 38/2006 vp, s 2/I, PeVL 1/2006 vp, s 2/I).

Perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Pykälän 2 momentin mukaan julkisen vallan on edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön.

COVID-19-pandemian seuraukset ovat monilla toimialoilla heikentäneet merkittäväällä ja poikkeuksellisella tavalla yrittäjien toimintamahdollisuuksia. Starttirahan enimmäiskeston väliaikaisella pidentämisellä edistettäisiin työllisyyttä turvaamalla niiden starttirahayrittäjien mahdollisuuksia yritystoiminnan vakiinnuttamiseen ja itsensä työllistämiseen, joiden toimintaedellytyksiin pandemia vaikuttaa heikentävästi. Ehdotetun muutoksen ei katsota olevan ristiriidassa yhdenvertaisuusperiaatteen kanssa. Muutos edistäisi starttirahayrittäjien tasavertaisia mahdollisuuksia toimintansa vakiinnuttamiseen siitä huolimatta, että starttirahakaudelle sattuu yrittäjistä itsestä riippumaton syy, joka saattaa hidastaa toiminnan vakiinnuttamista.

Työnhakijan lyhytkestoisia opintoja koskeva muutos varmistaisi sen, ettei työnhakija joudu keskeyttämään opintoja työttömyysetuuden menettämisen uhan takia. Työnhakijan opinnot voivat olla sellaisia, ettei niiden ajalta olisi mahdollista saada myöskään opintotukea ja ellei muutosta tehtäisi, työnhakija voisi joutua turvautumaan viimesijaiseksi tarkoitettuun toimeentulotukeen. Perustuslain 19 §:n 2 momentissa tarkoitettun syyperusteisen sosiaaliturvan tulee olla ensisijaista mainitun pykälän 1 momentissa tarkoitettuun välttämättömän toimeentulon turvaamiseen nähden.

Työnhakijan lyhytkestoisia opintoja koskeva muutos ei tarkoita sitä, että muutoksen soveltamisalaa kuuluvalla työnhakijalla olisi muita työnhakijoita paremmat mahdollisuudet opiskella työttömyysetuutta menettämättä. Kyse on vain siitä, että alun perin enintään kuusi kuukautta kestävä opintokokonaisuus olisi mahdollista opiskella loppuun työttömyysetuutta menettämättä, jos opinnot viivästyvät COVID-19-pandemian takia. Työttömyysetuutta menettämättä opiskeltavan opintokokonaisuuden laajuus ei näissä tilanteissa muutu, eikä muutosta sen vuoksi ole pidettävä perustuslaista ilmenevän yhdenvertaisuusperiaatteen vastaisena.

Työnhakijan haastattelujen vähentäminen vaikuttaa julkisen vallan tukeen lomautetuille ja muille työttömille. Erityisesti lomautettujen kohdalla tuen tarve on kuitenkin ainakin lähtökohtaisesti vähäinen, koska oletuksena on, että työnhakijan työ tulee jatkumaan myöhemmin. Lisäksi työ- ja elinkeinotoimistojen mahdollisuudet tukea erilaisia palveluja järjestämällä sekä lomautettujen että muiden työttömien työllistymistä ovat COVID-19-pandemian aikana rajalliset.

Ottaen huomioon esitettyjen muutosten väliaikaisuus ja työ- ja elinkeinotoimiston pandemian aikana työnhakijalle järjestämän haastattelun lähtökohtaisesti melko vähäinen merkitys, työnhakijoiden työttömyysturva-asioiden hoitamista voidaan pitää merkityksellisempänä ja työ- ja elinkeinotoimistojen resurssien suuntaamista näiden tehtävien hoitamiseen hyväksyttävänä. Samalla perusteella haastatteluja koskevaa muutosta voidaan pitää vallitsevassa työllisyystilanteessa välttämättömänä, ellei työ- ja elinkeinotoimistojen resursseja lisätä merkittävästi. Uuden henkilöstön perehdyttämiseen kuluu kuitenkin aikaa, erityisesti silloin, kun perehdyttäminen jouduttaisiin käytännössä hoitamaan etäyhteyksiä käyttämällä. Työ- ja elinkeinotoimistojen ruuhkautumista ei sen vuoksi voida ratkaista pelkästään resursseja lisäämällä.

HE 58/2020 vp

Perustuslain 19 §:n 2 momentin mukaan jokaiselle taataan oikeus perustoimeentulon turvaan muun muassa työttömyyden aikana. Työttömyysetuus on perustuslain 19 §:n 2 momentissa tarkoitettu toimeentuloa turvaava etuus. Ehdotetut työttömyysturvalain väliaikaiset muutokset varmistavat työttömyysetuuden saamista ja edistävät siten perustoimeentulon turvan toteutumista pandemia-aikana. Esitetyt muutokset pienentävät riskiä siitä, että työtön menettää oikeutensa ensisijaiseen syyperusteiseen sosiaaliturvaan ja joutuu turvautumaan toimeentulotukeen.

Työnhakua ja työttömyysturvaseuraamuksia koskevia muutoksia on vallitsevassa pandemia- ja työllisyystilanteessa pidettävä yleisellä tasolla melko vähäisinä. Yksittäiselle työnhakijalle merkitys voi kuitenkin olla suuri ja tämän vuoksi muutosten tekemistä on pidettävä yksittäisen työnhakijan toimeentulon varmistamisen näkökulmasta tarkoituksenmukaisena.

Hallitus katsoo, että esityksessä ei ehdoteta sellaisia muutoksia, joiden vuoksi esitystä ei voitaisi käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 ja 8 luvun väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan väliaikaisesti julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 2 luvun 4 § ja 8 luvun 1 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 2 luvun 4 § osaksi laissa 1456/2016 ja 8 luvun 1 §:n 1 momentti laissa 1456/2016, sekä
lisätään 2 luvun 1 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 390/2014, väliaikaisesti uusi 4 momentti, seuraavasti:

2 luku

Työnhakija

1 §

Työnhaun käynnistäminen ja voimassaolo

Edellä 2 momentin 2 kohdassa säädettyä ei sovelleta verkkopalvelussa työnhaun käynnistämiseen liittyvien toimien yhteydessä edellytettävään palvelutarpeen arvioimiseksi tarpeellisten tietojen antamiseen eikä työllistymissuunnitelmaluonnoksen laatimiseen.

4 §

Työnhakijan haastattelun järjestäminen

Työ- ja elinkeinotoimisto järjestää työnhakijalle ensimmäisen haastattelun kahden viikon kuluessa työnhaun alkamisesta, jos haastattelun järjestäminen on työ- ja elinkeinotoimiston arvion mukaan tarkoituksenmukaista.

Työ- ja elinkeinotoimiston tulee varata työnhakijalle tilaisuus myöhempisiin haastatteluihin määräajoin työnhakijan palvelutarpeen mukaisesti. Työttömän työnhakijan haastattelu tulee kuitenkin pyrkiä järjestämään työttömyyden jatkuttua yhdenjaksoisesti kolmen kuukauden ajan ja sen jälkeen aina kolmen kuukauden yhdenjaksoisen työttömyyden jälkeen.

8 luku

Yritystoiminnan käynnistämisen- ja kehittämispalvelut

1 §

Starttiraha

HE 58/2020 vp

Työ- ja elinkeinotoimisto voi myöntää työttömyysturvalain 2 luvun 5 §:ssä tarkoitetun päätoimisen yritystoiminnan aloittavalle henkilöasiakkaalle starttirahaa toimeentulon turvaamiseksi. Starttiraha myönnetään enintään 18 kuukaudeksi.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20__ . Lain 2 luvun 1 §:n 4 momentti ja 4 § ovat voimassa 30 päivään kesäkuuta 2020 ja 8 luvun 1 §:n 1 momentti 30 päivään kesäkuuta 2021.

Tämän lain 2 luvun 1 §:n 4 momenttia sovelletaan henkilön pyynnöstä hänen työnhakunsa voimassaoloon 16 päivästä maaliskuuta 2020.

2.

Laki

työttömyysturvalain 2 a luvun 13 §:n ja 11 luvun väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään työttömyysturvalain (1290/2002) 2 a luvun 13 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1451/2016, väliaikaisesti uusi 4 momentti, sekä 11 lukuun väliaikaisesti uusi 4 d ja 4 e § seuraavasti:

2 a luku

Työvoimapoliittisesti moitittava menettely

13 §

Pätevä syy palvelusta kieltäytymiseen ja palvelun keskeyttämiseen

Henkilöllä on pätevä syy keskeyttää 12 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettu palvelu myös hyvin laajalle levinneestä vakavasta tartuntataudista johtuvasta perustellusta syystä.

11 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

4 d §

Lyhytkestoisten opintojen viivästyminen hyvin laajalle levinneen vakavan tartuntataudin vuoksi

Työnhakijalla, joka on viimeistään 15 päivänä maaliskuuta 2020 aloittanut opinnot, joiden ajalta hänellä on oikeus työttömyysetuuteen 2 luvun 10 a §:n nojalla, on oikeus työttömyysetuuteen näiden opintojen estämättä 31 päivään joulukuuta 2020 asti, jos opintojen viivästyminen johtuu hyvin laajalle levinneestä vakavasta tartuntataudista.

4 e §

Työnhakijan oikeus työttömyysetuuteen opiskelupaikan hakemisen tai työllisyysuunnitelman toteuttamisen laiminlyönnistä huolimatta

Työnhakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta ei sovelleta, mitä 2 luvun 14 §:n 3 momentissa sekä 2 a luvun 11 ja 14 §:ssä säädetään, jos 2 luvun 14 §:n 3 momentissa tai 2 a luvun 11 §:ssä tarkoitettu menettely on tapahtunut 16 päivänä maaliskuuta 2020 tai sen jälkeen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain 2 a luvun 13 §:n 4 momentti ja 11 luvun 4 e § ovat voimassa 31 päivään heinäkuuta 2020. Lain 11 luvun 4 d § on voimassa 31 päivään joulukuuta 2020.

HE 58/2020 vp

Lakia sovelletaan työnhakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta 16 päivästä maaliskuuta 2020.

Helsingissä 23.4.2020

Pääministeri

Sanna Marin

Työministeri Tuula Haatainen

1.

Laki

julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 ja 8 luvun väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan väliaikaisesti julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 2 luvun 4 § ja 8 luvun 1 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 2 luvun 4 § osaksi laissa 1456/2016 ja 8 luvun 1 §:n 1 momentti laissa 1456/2016, sekä lisätään 2 luvun 1 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 390/2014, väliaikaisesti uusi 4 momentti, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 luku

2 luku

Työnhakija

Työnhakija

1 §

1 §

Työnhaun käynnistäminen ja voimassaolo

Työnhaun käynnistäminen ja voimassaolo

Henkilöasiakkaan työnhaku käynnistyy sinä päivänä, kun hän pyytää sitä sähköisesti siihen tarkoitettussa verkkopalvelussa tai henkilökohtaisesti työ- ja elinkeinotoimistossa ja hänet rekisteröidään työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään. Työ- ja elinkeinoviranomainen voi hyväksyä muullakin tavoin esitetyn pyynnön.

Työnhaun voimassaolo lakkaa, jos työnhakija:

2) ei asioi työ- ja elinkeinoviranomaisen kanssa viranomaisen antamassa määräjassa ja edellyttämällä tavalla;

Edellä 2 momentin 2 kohdassa säädettyä ei sovelleta verkkopalvelussa työnhaun käynnistämiseen liittyvien toimien yhteydessä edellyttävään palvelutarpeen arvioimiseksi

tarpeellisten tietojen antamiseen eikä työllistymissuunnitelmaluonnoksen laatimiseen.

4 §

Työnhakijan haastattelun järjestäminen

Työ- ja elinkeinoviranomainen järjestää työnhakijalle ensimmäisen haastattelun kahden viikon kuluessa työnhaun alkamisesta, jollei se työnhakijan tilanne huomioon ottaen ole ilmeisen tarpeetonta.

Työ- ja elinkeinoviranomaisen tulee varata työnhakijalle tilaisuus myöhempiin haastatteluihin määräajoin työnhakijan palvelutarpeen mukaisesti. Työttömän työnhakijan haastattelu tulee kuitenkin aina järjestää työttömyyden jatkuttua yhdenjaksoisesti kolmen kuukauden ajan ja sen jälkeen aina kolmen kuukauden yhdenjaksoisen työttömyyden jälkeen.

8 luku

Yritystoiminnan käynnistämisen- ja kehittämispalvelut

1 §

Starttiraha

Työ- ja elinkeinotoimisto voi myöntää työttömyysturvalain 2 luvun 5 §:ssä tarkoitetun päätoimisen yritystoiminnan aloittavalle henkilöasiakkaalle starttirahaa toimeentulon turvaamiseksi. Starttiraha myönnetään enintään 12 kuukaudeksi.

4 §

Työnhakijan haastattelun järjestäminen

Työ- ja elinkeinotoimisto järjestää työnhakijalle ensimmäisen haastattelun kahden viikon kuluessa työnhaun alkamisesta, jos haastattelun järjestäminen on työ- ja elinkeinotoimiston arvion mukaan tarkoituksenmukaista.

Työ- ja elinkeinotoimiston tulee varata työnhakijalle tilaisuus myöhempiin haastatteluihin määräajoin työnhakijan palvelutarpeen mukaisesti. Työttömän työnhakijan haastattelu tulee kuitenkin pyrkiä järjestämään työttömyyden jatkuttua yhdenjaksoisesti kolmen kuukauden ajan ja sen jälkeen aina kolmen kuukauden yhdenjaksoisen työttömyyden jälkeen.

8 luku

Yritystoiminnan käynnistämisen- ja kehittämispalvelut

1 §

Starttiraha

Työ- ja elinkeinotoimisto voi myöntää työttömyysturvalain 2 luvun 5 §:ssä tarkoitetun päätoimisen yritystoiminnan aloittavalle henkilöasiakkaalle starttirahaa toimeentulon turvaamiseksi. Starttiraha myönnetään enintään 18 kuukaudeksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lain 2 luvun 1 §:n 4 momentti ja 4 § ovat voimassa 30 päivään kesäkuuta 2020 ja 8 luvun 1 §:n 1 momentti 30 päivään kesäkuuta 2021.

Tämän lain 2 luvun 1 §:n 4 momenttia sovelletaan henkilön pyynnöstä hänen työnhaunsa voimassaoloon 16 päivästä maaliskuuta 2020.

2.

Laki

työttömyysturvalain 2 a luvun 13 §:n ja 11 luvun väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään työttömyysturvalain (1290/2002) 2 a luvun 13 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1451/2016, väliaikaisesti uusi 4 momentti, sekä 11 lukuun väliaikaisesti uusi 4 d ja 4 e § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 a luku

2 a luku

Työvoimapoliittisesti moitittava menettely

Työvoimapoliittisesti moitittava menettely

13 §

13 §

Pätevä syy palvelusta kieltäytymiseen ja palvelun keskeyttämiseen

Pätevä syy palvelusta kieltäytymiseen ja palvelun keskeyttämiseen

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä 12 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitetusta palvelusta ja keskeyttää palvelu, jos:

1) palvelu ei ole hänen terveydentilansa tai työ- ja toimintakykynsä huomioon ottaen hänelle sopivaa;

2) päivittäinen matka palvelun järjestämispaikalle ylittää keskimäärin kolme tuntia;

3) palvelunjärjestäjä olennaisesti laiminlyö vastuutaan palveluun osallistuvan työturvallisuudesta;

4) palvelun järjestäjä olennaisesti laiminlyö noudattaa palvelun järjestämistä koskevaa lainsäädäntöä tai palvelusta tehdyn sopimuksen ehtoja;

5) palvelu olennaisesti poikkeaa työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitusta.

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä työvoimakoulutuksesta ja keskeyttää koulutus myös, jos kyseisen ammattialan työ ei ole

Voimassa oleva laki

Ehdotus

hänen terveydentilansa ja työkykynsä huomioon ottaen hänelle sopivaa tai henkilön ja hänen huollettaviensa toimeentulo ei ole kohtuullisesti turvattu koulutuksen aikana. Henkilön ja hänen huollettaviensa toimeentulo on kohtuullisesti turvattu, jos työnhakijalla on oikeus työttömyysetuuden tasoihin etuuksiin.

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä 12 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettu palvelusta tai keskeyttää palvelu myös muusta kuin tämän pykälän 1 momentissa tarkoitettu syytä, jos se on näihin rinnastettava.

Henkilöllä on pätevä syy keskeyttää 12 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettu palvelu myös hyvin laajalle levinneestä vakavasta tartuntataudista johtuvasta perustellusta syytä.

11 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

4 d §

Lyhytkestoisten opintojen viivästyminen hyvin laajalle levinneen vakavan tartuntataudin vuoksi

Työnhakijalla, joka on viimeistään 15 päivänä maaliskuuta 2020 aloittanut opinnot, joiden ajalta hänellä on oikeus työttömyysetuuteen 2 luvun 10 a §:n nojalla, on oikeus työttömyysetuuteen näiden opintojen estämättä 31 päivään joulukuuta 2020 asti, jos opintojen viivästyminen johtuu hyvin laajalle levinneestä vakavasta tartuntataudista.

4 e §

Työnhakijan oikeus työttömyysetuuteen opiskelupaikan hakemisen tai työllisyysuunnitelman toteuttamisen laiminlyönnistä huolimatta

Työnhakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta ei sovelleta, mitä 2 luvun 14 §:n 3 momentissa sekä 2 a luvun 11 ja 14

Voimassa oleva laki

Ehdotus

§:ssä säädetään, jos 2 luvun 14 §:n 3 momentissa tai 2 a luvun 11 §:ssä tarkoitettu menettely on tapahtunut 16 päivänä maaliskuuta 2020 tai sen jälkeen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain 2 a luvun 13 §:n 4 momentti ja 11 luvun 4 e § ovat voimassa 31 päivään heinäkuuta 2020. Lain 11 luvun 4 d § on voimassa 31 päivään joulukuuta 2020.

Lakia sovelletaan työnhakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta 16 päivästä maaliskuuta 2020.
